

Руски војни упад у Грузију се још није поштено ни окончао, а превише америчких званичника, актуелних, прошлих и оних који гаје такве амбиције, карикатурално представљају руску државу коју је обликовао, и коју и даље води Владимир Путин, као ревизионистичког агресора. За Роберта Кејгана, неоконзервативног саветника Џона Мекејна за спољну политику, као и за дугугодишње спољно-политичке стручњаке демократске странке Ричарда Холбрука и Роналда Амуса, руска акција у Грузији може се упоредити са Хитлеровом инвазијом на Чехословачку из 1938. По мишљењу државне секретарке Кондолизе Рајс, руска интервенција више подсећа на инвазију Совјетског Савеза на Чехословачку из 1968.

У реалности, међутим, данашња Русија није обновљена империјална сила. У периоду после хладног рата, Вашингтон је био тај, а не Москва, који је започео игру заобилажења Савета безбедности Уједињених нација да би вршио присилне промене режима у проблематичним државама и наново исцртавао границе номинално суверених држава. За Русе је америчка инвазија и окупација Ирака, укључујући хапшење и спровођење егзекуције смењеног председника Хусеина, подрила позицију Вашингтона да критикује друге због предузетих војних акција као одговор на постојећу претњу. А амерички унилатерализам на Балкану, праћен постављањем ракетних одбрамбених система у Источној Европи и подршком „обојеним револуцијама“ у бившим совјетским републикама, прегазиса је јасно постављене руске црвене линије.

Русија је сада, практично, одговорила „у натури“. Међутим, како год да се заврше политички аранжмани зацртани споразумом о прекиду ватре између Москве и Тбилисија, уз француско посредовање, Вашингтон и његови европски савезници суочавају се са много озбиљнијим и важнијим политичким изазовом – како поправити нарушене односе Запада и Москве. Сусрет са таквим изазовом подразумева суочавање са два дуготрајна недостатка америчке политике – погрешном проценом руских интереса и амбиција и свесним занемаривањем увећаног руског утицаја и положаја на међународној сцени. Руски лидери исправно оцењују да су, с обзиром на богаћење и оснаживање њихове земље у протеклим годинама, такође постали способни за самосталну акцију у одбрани својих зацртаних интереса – чак и када се та акција не допада Америци и Западу. У исто време, Москва и даље на своје партнерство са САД и са Западом генерално, гледа као на најбољу стратешку опцију земље. Међутим, из руске перспективе, ово партнерство мора садржавати реципроцитет а не само пристанак на америчке диктате и једностране иницијативе САД.

Ове основне смернице руске спољне политике у Путиновој ери осликане су у еволуцији московске сарадње са САД у рату против тероризма. За време своје службе у мисији САД при УН на позицији политичког саветника, Хилари Ман Леверет, једна од нас, радила је у Савету безбедности УН са руским дугугодишњим сталним представником Сергејом Лавровим (данас руским министром спољних послова), на легитимитету снажне заједничке акције против Ал-каиде и Талибана у Авганистану и то пре напада од 11. септембра. Дан касније, 12. септембра 2001, категоричка подршка Русије „бланко“ резолуцији СБ УН омогућила је да САД „предузму све потребне мере“ као одговор на напад и била је од пресудног значаја за пристанак Кине што је довело до једногласја у Савету безбедности. А након рушења талибанског режима, Русија је помогла да се анти-талибанске фракције окупе и отпочну политички процес који је требало да пружи подршку новом авганистанском про-америчком председнику Хамиду Карзаију. Али када је Бушова администрација почела да користи рат против тероризма да би

оправдала слање америчких трупа у земље бившег Совјетског савеза и централне Азије, Москва је престала да сарађује са Вашингтоном на консолидацији стабилне пост-талибанске политичке ситуације и обуздавању нарко-босова у Авганистану. Поред тога, Москва је створила Шангајску организацију за сарадњу (ШОС) – регионалну организацију за безбедност у централној Азији којом доминирају Русија и Кина – као противтежу америчком утицају у региону. Током времена Русија је успела да преко Шангајске организације за сарадњу удаљи војне операције САД из централне Азије. Док Вашингтон размишља о будућим односима са Москвом, стручњаци и творци америчке спољне политике би требало да имају две ствари на уму. Прво, Америци и њеним европским савезницима потребни су добри односи са Москвом, ако ни због чега другог, оно да успоре руске кораке који би озбиљно могли да нашкоде западним интересима. На пример, док се вишак на руским рачунима увећава услед повећаних цена нафте, Москва се појављује као значајан купац америчких обвезница и хартија од вредности. Да ли би они који позивају Вашингтон на разне ултиматуме Москви више желели да Москва смањи своју имовину у доларима? Руски министар финансија Алексеј Кудрин недавно је изјавио да Москва припрема терен за евентуално увођење уговора за куповину руске нафте који би били у рубљама, а не у доларима. Да ли анти-руски табор жели да Москва предузме такве кораке, с обзиром на могућ негативни утицај на дугорочну вредност долара?

Слично томе, потреба Европе за руским гасом ће наставити да расте у наредним годинама. У таквој ситуацији Запад не може да се „сналази“ уз помоћ пустих снова о новим гасоводима, попут Набуко пројекта Европске Уније, за који не постоји довољно не-руског гаса да би пројекат био економски одржив. Мало пре преласка са председничког на премијерско место, почетком ове године, Путин је изјавио да Европа и САД могу да граде Набуко или било који други гасовод. Али поставио је реторичко питање - где ће да набаве гас да напуне такав гасовод? На концу, Европа не може да обезбеди сопствену енергетску сигурност без дубоког и продуктивног партнерства са Русијом.

Поред тога, Русија је потребна Америци и њеним савезницима на међународној сцени. Русија је стални члан Савета безбедности а то ће и остати, што значи да ће Вашингтон морати да сарађује са Москвом ако жели да дође барем до минималног мултилатералног одговора на свеобухватне „претње међународном миру и безбедности“, од Авганистана и Ирана до Зимбабвеа. Не можемо „заобићи“ ову реалност залажући се за „Савез демократија“ као алтернативни форум за давање легитимности за одлучујуће међународне акције – идеја која ће само наљутити Русију (и Кину) и неће донети никакву стратешку корист.

Усред узавреле реторике око Грузије, неки бивши амерички званичници, попут бившег заменика државног секретара у Клинтоновој администрацији Строба Талбота, постављају питање да ли су сараднички односи са Москвом сада уопште и могући. Али САД и њени савезници могу да имају однос са Русијом од обостране користи. Сама Русија не жели да намеће финансијску надмоћ Америци, нити да ускраћује енергетске залихе Европи. Сасвим супротно – Русија жели да прошири своје енергетске и финансијске везе са Западом, али ће се служити свим потребним средствима у одбрани својих интереса.

Наши разговори са високим руским дипломатма и званичницима сугеришу да би Москва, под паролом стратешког партнерства, пружила већу подршку америчким циљевима око

више међународних питања, укључујући и нуклеарни проблем Ирана. Али Русија неће пружити ту подршку без широко заснованог стратешког разумевања са Вашингтоном. Као што је министар спољних послова Лавров изјавио прошле недеље, САД ће на крају морати да се одлуче између свог „виртуелног пројекта“ у Грузији и „стварног партнерства“ са Русијом „по питањима која заиста захтевају колективну акцију“. Такво партнерство ће захтевати да Америка учини нешто што избегава још од завршетка Хладног рата – да изврши ревизију својих спољнополитичких приоритета. Једноставно речено, америчко промовисање сумњивих „драматичних“ догађаја у Грузији – или у другим етнички подељеним и нестабилним пост-совјетским државама – за западне интересе није толико важно колико јесте сарадња са Русијом на најзначајнијим енергетским, економским и међународним безбедносним изазовима нашег доба.

Флин Леверет, бивши виши директор Савета за националну безбедност и виши аналитичар ЦИА, сада виши сарадник и директор Иницијативе за геополитику енергије у фондацији Нова Америка.

Хилари Ман Еверет, бивши директор Савета за националну безбедност и сарадник спољне службе, директор је консултантске фирме за политички ризик СТРАТЕГА.

(20.08.2008. The National Interest)